

МУҒАЛЛИМ ҲАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИҲ

Илимий-методикалық журнал

№ 1-3 2023

МАЗМУН

ТИЛ ҲАМ ӘДЕБИЯТ

- Айтбаев Д. Т.** Асимметрик дуализм коммуникациянинг семиотик тамойили сифатида
Yuldasheva Sh.Sh. Ta'limni raqamlashtirish sharoitida o'zbek tilini qardosh tillardagi guruhlarda o'qitishning o'ziga xosliklari va tajribalar
Arifjanova O.Q. Ingliz tilini o'qitishdagi yangi texnikalar: o'qish(reading) va eshitib tushunish(listening) misolida
Неъматова С. Глубокие корни развития литератур
Мирзорахимов О.К. Для чего предназначен словарь

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

- Yusupova M. A., Baxtiyorova S. E.** Pedagog tarjimonlarni tayyorlash zaruriyati
Jabborova O. M., Baxtiyorova S. E. Bo'lajak ingliz tili pedagoglarini xalqaro ta'lim dasturlari bilan tanishtirish yo'nalishlari
Narimbetova Z.A. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida axborot-kommunikatsion texnologiyalari asosida o'quvchilarning geometrik kompetensiyalarini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida
Umarova Z.A. Umumiy o'rta ta'lim maktablarida pedagogik konfliktlarning turlari
Umarova Z.A., Nazirjonova M. B. Umumta'lim maktablari o'quvchilarida uchraydigan psixologik xarakterdagi pedagogik konfliktlarni bartaraf etishning amaliy shakllari
Xusnetdinov U.I. Qoraqalpog'iston Respublikasi talaba yoshlarida ekologik madaniyatni shakllantirish g'oyasining rivojlantirish yo'llari
Qarshiboyeva X.K. TALIS xalqaro baholash dasturining ahamiyati va afzalliklari
Beketov N.A. Umumta'lim maktablarida tarbiyaviy ishlarni boshqarish
Beketov N.A. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining tarbiya funksiyalari
Quzmanova G.B., Davlatova M.A. O'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini tashxis etishda TIMSS hamda PISA xalqaro baholash dasturlaridan foydalanish metodikasi
Kuchkinov A.Yu., Tilovova S.B. EKO-STEAM ta'lim kompetensiyalarni rivojlantirishda fanlararo yondashuv
Qorajonova B.T. Maktablarda psixologik maslahat tashkil etishning samarali shakl va uslublari
Абдурахмонова У.Н. Педагогик фаолиятда инновациялардан самарали фойдаланишни ташкил этиш йўллари
Turayeva G. E. Pedagogik jarayonni tashkil etishda axborot texnologiyalaridan foydalanish imkoniyat va afzalliklari
Xurramova M.A. Ta'lim mazmunini shakllantirishda germeneytik yondashuv imkoniyatlari
Achilov T.S. Vatanparvarlik tarbiyasi – maktab o'quvchilarining qiymat-semantik kompetensiyasini shakllantirishning muhim elementi sifatida
Abduxalilova D. Madaniyatlararo muloqot yo'nalishida "ijtimoiy-madaniy kompetentlik" tushunchasi
Мусурманкулова М.Н. Изучение сопоставительно-диаектологической компетенции в современной педагогике
Шамиева О.Р. Роль дисфункциональных родителей в эмоциональном благополучии ребёнка
Ochilov E. Yu. Role of ai-powered chatbots in increasing efficiency of learning processes

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ҲАМ РУЎХИЙЛИҚ ТИЙКАРЛАРИ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Sayliyeva M.M. Jamiyat va shax rivojlantirishda milliy g'oya tamoyillari va mazmuni
Kenjayeva M.Sh. Milliy qadriyat tushunchasining mazmun va mohiyati
Xujaev M. I., Esanova K.I. Маҳмудхўжа Бехбудий жаид матуботи етакчиси
Axmadaliyeva M .Sh. Milliy uyg'onish davri poetikasida yetakchi g'oya va obrazlar

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Imomberdiyev S.S. Matematika darslarida ekologik komponentdan foydalanishning ahamiyati
Қўнназаров А.Қ. Информатика фанидан мултимедиа электрон ўқув қўлланма яратиш ва фойдаланиш методикаси
Tursinboyeva Z.U., Ismoilova Z.T., Abdullayeva D.A. Differentsiallarning taqribiy hisoblashlarga tatbig'i
Tursinboyeva Z.U., Ismoilova Z.T., Ravshanova R.M. Tarmoqlararo balans munosabatlarining iqtisodiy masalalarga tadbiqlari
Shomurodov N.A. Taqribiy hisoblashlarda differentsial hisob va darajali qatordan foydalanish

БАСЛАЎЧИ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТЎРБИЯ

Eshchanova G. O., Durdiyeva M .O. Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda ijodiy-kreativ faolligini shakllantirish usullari
Ozodova B. Raqamli texnologiya-MTT da zamonaviy zaruriyat
Eshchanova G .O., Shamuratova S.Q. Maktabgacha ta'lim yoshidagi bolalarning kitobga bo'lgan qiziqishini shakllantirishga kompetensiyaviy yondashuv
Xo'jamberdiyeva Sh. Maktabgacha yoshdagi bolalarni badiiy asarlar bilan tanishtirishning zaruriyati
Eshchanova G.O., Egamberdiyeva M. K. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarining turli yosh guruhlarida qayta hikoya qilishga o'rgatish orqali nutq, muloqot kompetensiyalarini shakllantirish usullari
Nuradilova A.D. Boshlang'ich sinflarda ona tili fanini o'qitishda noan'anaviy dars usulining samarali natijalari
Jabborova O.M. Boshlang'ich ta'lim nazariyasi va didaktikasining diagnostika masalalari
Mardonov Sh .Q. Boshlang'ich ta'lim metodikasi va samaradorligi diagnostikasi
Eshmanova N. N. Boshlang'ich sinflarda bayon va insho yozish klaster metodikasi mazmuni
Qarshiboyeva X.K., Muminov Z.Sh. Boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida o'quvchilarining nutqiy faoliyatini rivojlantirish usullari
Jabborova O.M., Abdujalilova M.M. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy layoqatini rivojlantirish metodikasi
Tashpulatova D.M. Boshlang'ich ta'limda klaster yondashuv asosida o'quv fanlarini integratsion o'qitish mexanizmlarini takomillashtirish samaradorligi
Жансаитова Ж.Б., Таджибаев И.У. Бастауыш сынып оқушыларына арналған психологиялық-педагогикалық диагностика
Eshmanova N.N., Rahmonova M. Oilada bola tarbiyasida o'zaro munosabatlar tizimi pedagogik-psixologik xususiyatlari va omillari
Tojiboyeva G.R. Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchisining kasbiy kompetentligini rivojlantirishda "Rivoj" loyihasiga asoslangan innovatsion maktab imkoniyatlari

Karimjonov A. “Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi” asosida boshlang‘ich ta’lim tizimini takomillashtirish davr talabi

Matupayeva Sh.Z. Inklyuziv ta’limning imkoniyati cheklangan bolalar uchun ijtimoiy ahamiyati

Ochilov F.I. Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga tabiiy-ilmiy bilimlarni o‘rgatish imkoniyatlari

Jabborova O., Saparbayeva D. Boshlang‘ich ta’lim nazariyasi diagnostikasi

Sultanov T.M. Ilk boshlang‘ich ta’lim pedagogikasining muhim jihatlari va izohi

Maxmudova D.M., Mirxalilova N.A. Funksional savodxonlik tushunchasi va uni shakllantirish usullari

Ochilov F.I., Ashurova F.S. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tabiiy-ilmiy bilimlar hamda mustaqil o‘qish ko‘nikmalarini shakllantirish usullari

Hikmatov I.M., Ochilov F.I. Bo‘lajak boshlang‘ich sinf o‘qituvchilarini ma’naviy-ma’rifiy faoliyatga tayyorlashning innovatsion texnologiyalari

Rustamova N.X. “Boshlang‘ich ta’limda yosh fiziologiyasi va gigiyenasi” fanining ahamiyati

Usmonova Q.S. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida tankidiy fikrlashni shakllantirishda pedagogik – psixologik integratsiya va uzluksizlik

Karshiyeva D.E. Boshlang‘ich ta’lim sotsiologiyasi mazmuni

Abdurashidov A. Maktabgacha ta’lim pedagogikasining dolzarb muammolari

Назирова Г.М. Ривожлантирувчи марказ:Халқ қўшиқлари ва ўйинлари болаларда миллий ғурур ҳиссини тарбиялаш воситаси сифатида

Эсонова М. А. Практическая деятельность детей в дошкольном образовательном учреждении

Арсланова Г.Дж., Панкина М.С. Воспитание национальных и общечеловеческих ценностей у младших школьников

Арсланова Г.Дж., Сытина Н.В. Инклюзивное обучение в начальном образовании

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲӘМ СПОРТ

Alimardonov A.N. “Bolalar sportini rivojlantirishda milliy o‘yinlarining ahamiyati”

Alimov Q.A., Daminov I.A. Sog‘lom turmush tarzining tarixiy rivojlanishi va uning mohiyati

Toshbayev X.Y. Maktabdan tashqari jismoniy tarbiya va sport ishlarini amalga oshirishning takomillashtirish yo‘llari

Jo‘rayeva S. B. Kurashchi qizlarning trenirovka jarayonida texnik tayyorgarligini takomillashtirish yo‘llari

Mengliboyeva O.A. Халқ педагогикасида болаларнинг ўйини ва унинг тарбиявий аҳамияти

Toshboev B.SH. Sport tibbiyotida qo‘llaniladigan tibbiy nazorat usullari

Alimov Q.A., Xo‘jayev O‘X. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining chaqqonlik sifatlarini tarbiyalashda muvofiqlashtirish qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi

Xo‘jayev A.Q. Kuchli tayyorgarlik vositalaridan foydalangan holda yosh erkin kurashchilarning texnik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi

Payg‘amova S. Qisqa masofaga yuguruvchilarni yillik tayyorgarlik mashg‘ulotlarini rejalashtirish

G‘afforova D.B. Gandbolchilarning hujum va himoyadagi texnik usullarini rivojlantirish metodikasi

Худайбергандов О.К. Педагогические аспекты проблемы ценностного отношения к физической подготовке у курсантов и слушателей высших учебных заведений структуры МВД Республики Узбекистан

Ашуров Б.Ш. Стритбол в Республике Узбекистан

MADANIYATLARARO MULOQOT YO'NALISHIDA "IJTIMOIY-MADANIY KOMPETENTLIK" TUSHUNCHASI

Abduxalilova D.

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Turizm fakulteti Nemis tili kafedrası

Tayanch soʻzlar: ijtimoiy-madaniy kompetensiya, madaniyatlaro muloqot, innovatsion taʼlim, kompetentlik.

Ключевые слова: социокультурная компетенция, культурная коммуникация, инновационное образование, компетентность.

Key words: socio-cultural competence, cultural communication, innovative education, competence.

Bugungi kunda chet tillarini oʻrganish va oʻrgatishga boʻlgan eʼtibor va talab kundan-kunga oshib bormoqda. Pedagogik nuqtai nazardan taʼlim tizimini rivojlantirishning muhim omillaridan biri - oʻqituvchi shaxsida ijtimoiy-madaniy kompetensiyani shakllantirish hisoblanadi. Nafaqat oʻqituvchilar, balki oʻqituvchi boʻlish uchun tahsil olayotgan talaba yoshlarda ham kasbiy mahorat mezonlari oshirish, innovatsion taʼlim muhitini yaratish, individual taʼlim tizimini isloh qilish, xalqaro taʼlim standartlarining joriy qilinishiga alohida eʼtibor qaratilmoqda. Bundan koʻzlangan asosiy maqsad talaba yoshlarning ijtimoiy madaniy salohiyatini rivojlantirish, muloqot madaniyatini oshirish, jahonning har qanday davlati yoshlari bilan tillasha oladigan, dunyoqarashi keng, fikrlash tarzi teran, kommunikativ kompetensiyaga ega boʻlgan, salohiyatli hamda kuchli mutaxassis qilib yetishtirish hisoblanadi.

“Kompetentlik” va “kompetensiya” tushunchalari taʼlimdagi kompetentli yondoshuvning asosiy tushunchalari hisoblanadi. Kompetensiya tushunchasi adabiyotlarda umumiy taʼrifga ega boʻlmagan murakkab, koʻpkomponentli va fanlararo tushuniladigan tushuncha hisoblanadi. [1, 102 b.]. Ijtimoiy nuqtayi nazardan kompetentlik “kutilmagan vaziyatlar, noanʼanaviy holatlarda mutaxassisning oʻzini qanday tutishi, hamkasblari bilan oʻzaro munosabatlarda oʻzini qanday tutishi, murakkab vazifalarni bajarishda, nizoli holatlarda, izchil rivojlanib boruvchi va murakkab jarayonlarda harakatlanish rejasiga egalik”ni anglatadi.

Kompetensiya tushunchasi inglizcha “competence” soʻzidan olingan boʻlib, lugʻaviy jihatdan bevosita “qobiliyat” maʼnosini ifodalaydi. [2, 130 b.]. Mazmunan esa har qanday faoliyatda nazariy bilimlardan samarali foydalanish, yuqori darajadagi kasbiy malaka, mahorat va iqtidorini namoyon eta olish, har qanday vaziyatga moslashib keta olishni nazarda tutadi.

Tadqiqotchilar kompetensiya tushunchasini quyidagicha taʼriflashadi:

- faol hayot tarzi va professional mavqega ega boʻlish, oʻz farovonligi va jamiyatning rivoji uchun harakat qilish, oʻz-oʻzini anglash va baholash qobiliyatini rivojlantirish;
- ijtimoiy va kasbiy jihatdan oʻz-oʻzini boshqarish va oʻz-oʻzini anglashga eʼtibor qaratish;
- ochiq axborot hamjamiyatida, globallashtirilgan dunyoda oʻz oʻrniga ega boʻlish;
- xorijiy tilli suhbatdosh bilan oʻzaro bir-birini tushunishga intilgan holda bagʻrikenglik tamoyili asosida muloqot olib borish qobiliyatini oʻstirish;
- umumiy va huquqiy madaniyatning zamonaviy darajasiga erishish nazarda tutiladi deb yozadi A.V.Andreev oʻzining 2005 yilda yozilgan “Bilim yoki salohiyat”(Знание или компетенция?) deb nomlangan asarida[3, 7 b.].

Hozirgi zamonning eng dolzarb masalalaridan biri bu kompetensiyaga asoslangan shaxsni boshqarish yondashuvi hisoblanadi. David Mc Clelland nomini esa aynan ushbu yondashuvning asoschisi sifatida qayd etish zarur [3, 145 b.]. U ishlab chiqarish jarayoni xususiyatlarining psixologik aspektlarini oʻrgangan boʻlib, mutaxassis motivatsiyasini ishlab

chiqarish jarayoni va maqsadlari bilan uzviy birlashtirish nazariyasining asoschisi sifatida taniladi.

Tarixiy nuqtayi nazardan ta'lim tizimiga "kompetentlik" tushunchasining kirib kelishi va uning ahamiyatining qabul qilinishi bir nechta bosqichlardan iborat. Bular quyidagilar:

Ilk bosqich 1960–1970 yillar. Ushbu vaqt mobaynida ilmiy doiralar va muomalaga «kompetensiya» va «kompetentlik» tushunchalari kirib keldi va ularning amal qilish qoidalari, qo'llanilish xususiyatlari belgilab qo'yildi. Ilk bor 1965 yilda N.Xomskiy "tomonidan kompetensiya" tushunchasi ishlatiladi. Bu so'zning semantik chegarasi bugungi kunda juda keng bo'lib, aslida bu so'z "biror bir narsaga mos kelish", "kelishuvchanlik", "kelishuv", "mos bo'lish" ma'nolarini anglatadi. Hozirgi kunda esa mazkur so'z ko'proq "faoliyat olib borishning universal, ya'ni hamma uchun mos bo'lgan umumiy xususiyatlari va talablari majmuini" anglatadi.

Ikkinchi bosqichda (1970–1990 yillar) "kompetensiya" tushunchasining qo'llanilish doirasi keskin o'sadi, mazkur so'z maxsus tushunchaga aylanadi va biror bir sohaga oid xususiyatlar jamlanmasini anglatib boshlaydi hamda lingvistik nazariyai, menejment, kommunikatsiyalarni tashkil qilishda qo'llaniladi. J.Raven o'ziga ilmiy vazifa qilib, zamonaviy jamiyat nuqtai nazaridan mutaxassislik kompetensiyasi nimaga teng degan masalani qo'yadi va effektivlikni ta'minlovchi kompetensiyaning 37 ta komponentini ajratib, ko'rsatib beradi va ularni "motivatsion qobiliyat" deb ta'kidlaydi [4,27b].

Keyingi bosqichda (1990–2001 yillar) butun dunyo, MDH da, xususan Rossiyada "Boloniya deklaratsiyasi" ijro va ta'lim taraqqiyoti uchun qabul qilindi, ta'lim islohotlarining maqsadlaridan biri mutaxassisning kvalimetrik ko'rsatkichlarining bosh xususiyati qilib aynan "kasbiy kompetentlik" masalasi qo'yila boshladi. Bu davrda Rossiyaning qator olimlari, xususan A.K.Markova [5], Ye. F. Zeera, A. V. Xutorskiy va boshqalar kasbiy kompetentlik tushunchasini psixologiya va pedagogika nuqtai nazaridan ilmiy-nazariy va metodik jihatdan ishlab chiqdilar.

O'zbekistonda ham bu borada bir qancha pedagog olimlar izlanishlar olib bormoqda. Bulardan M.B.Urazova, K.D.Risqulova, A.Abduqodirov, R.H.Jo'rayev, Z.K.Ismoilova, E.R.Yuzlikayeva kabi olimlar kompetensiya tushunchasining ta'lim tizidagi o'rni, uning o'qituvchi shaxsini shakllantirishdagi ahamiyati, ushbu tushunchaning asl mazmun mohiyati kabi tamoyillarini o'z ilmiy ishlarida aks ettirishgan.

"Kompetensiya" u yoki bu kasb egasiga zarur bo'lgan kasbiy qonuniyatlar, tamoyillar, talablar, qoidalar, burch, vazifa hamda majburiyatlar, shuningdek, shaxsiy deontologik me'yorlar yig'indisini anglatadi. Kompetentlik esa — shaxs amaliy faoliyati bilan bog'liq bo'lib, kompetensiya me'yorlarini jamiyat talablaridan kelib chiqqan holda kreativlik asosida ish tajribasida namoyon etish mahorati bilan belgilanadi" deb takidlaydi K.Risqulova.

Kompetensiya tushunchasi umumiylik ma'nosini bildirsa, kompetent tushunchasi ma'lum bir shaxsning o'zigagina xoslikni bildiradi. Ijtimoiy-madaniy kompetensiyani tashkil etuvchi tarkibiy qismlarni ko'rib chiqish batafsil bayon qilish, aniqlashtirish va bu tarkibiy qismlarni xarakterlashdan o'tish muhim ahamiyat kasb etishini va ularning komponentlari tahlilini ko'plab olimlar keltirib o'tishadi. (I.L. Bim, M.A. Bogatyryova, E.M. Vereshchagin, G.V. Vorobyov, N.D. Galskova, G.V. Elizarova, N.A. Ignatenko, V.G. Kostomarov, N.G. Muravyeva, V.V. Safonova, V.P. Sysoev, G.D. To'makhin va boshqalar). Bular quyidagi komponentlardan iborat:

- ijtimoiy kompetensiyaning lingvistik xususiyatlari, turli avlod vakillari, jinslar, ijtimoiy guruhlar, dialektlar: nutq stereotiplari, situatsion klishe'lar, kommunikativ klishe'lar, nutq odobining formulalari, nutq xulq-atvorining modellari (sotsiolingvistik xususiyatning ma'lumoti);

• ijtimoiy-madaniy, tarixiy-madaniy, etno-madaniy kelib chiqishi, o'rganilgan til aholisining urf-odatlarini, urf-odatlarini, milliy xarakterga oid ma'lumotlar, kundalik turmushning o'ziga xos xususiyatlari, aholi farovonligi darajasi, ushbu jamiyat a'zolari uchun odatiy bo'lgan asosiy qadriyatlar va baholashlar, xulq-atvor normalari (madaniy tabiat to'g'risidagi ma'lumotlar);

• ijtimoiy-madaniy semantika (lingvokultura) va ularni madaniyatlararo muloqot holatlarida qo'llay olish qobiliyatiga ega leksik birliklar: ekvivalent bo'lmagan so'zlar, fon so'z birikmalari, realliklar (leksik va madaniy tabiat haqidagi ma'lumotlar).

Talabalarda ijtimoiy-madaniy kompetensiyani rivojlanishining bir qancha parametrlari mavjud bo'lib, ular quyidagilardan iborat:

- 1) Ijtimoiy-madaniy kompetensiya ham ona tili, ham chet tillari milliy madaniyatning bir qismi va asosi, uning turli boyliklarini joriy etishning eng muhim vositasidir.
- 2) Muayyan tilni o'rganish milliy madaniyatni o'rganish demakdir.
- 3) Insonning nutqi, tilga munosabati shaxsning ma'naviy va axloqiy madaniyatidan darak beradi.
- 4) muloqot vositasi sifatida bilish nutq madaniyatini, nutq madaniyatini o'zlashtirishni anglatadi.

Ijtimoiy-madaniy kompetensiyani xarakterlovchi madaniy yoki ma'lum bir mamlakatga xos ma'lumotlar, o'z navbatida, ma'lum qismlardan iborat kompleks bir butunlikdir. Olimlar bu ma'lumotlarni tarkibiy qismlar deb ham atashadi. Ushbu ma'lumotlarga egalik qilish madaniyatlararo muloqot istiqbollarini amalga oshirish jarayonida juda muhim. Madaniy kompetensiyani shunday tarkibiy qismlari sifatida quyidagilar ko'rsatiladi:

1) "Ko'rib chiqilayotgan materialga kiritilgan madaniy ma'lumotlarni tushunish, uning chuqur ma'nolarini tushunish". Bunday bilimlarni o'qitish o'quvchilarning tushunishini ta'minlashni ko'zda tutadi:

- "Xalqning ruhi, milliy xarakteri, tili, madaniyati, mentaliteti, qadriyatlarini, ma'naviyati, madaniyatlar to'qnashuvi" kabi gumanitar fanlarga tegishli asosiy tushunchalarning ma'nolari;
- "Til va madaniyat o'rtasidagi munosabatlar: o'zbek tili madaniyat xazinasini va to'plovchisi, madaniyat va uning natijasi, shart va madaniyatni uzatish vositasidir";
- til birliklarining madaniy ma'nolari, ularning ma'nosi, hissiy-obrazli tarkibi, so'zlarning to'plovchi xossasi;
- milliy madaniyat va boshqa madaniyatlar o'rtasidagi farqlar.

Ijtimoiy-madaniy kompetentlikka asoslangan yondashuvning maqsadi zamonaviy ta'lim nuqtai nazaridan kelib chiqqan holda, mutaxassisning nazariy bilimlari va uni amaliy qo'llash o'rtasidagi uzilishni yengishga intilishdir.

Madaniyatlararo kommunikativ kompetentlik doirasida ijtimoiy-madaniy kompetentlikning mazmuni /tarkibiy qismlari/tarkibiy qismlari to'g'risida keltirilgan ma'lumotlar "ijtimoiy-madaniy kompetentlik" tushunchasiga nisbatan turli nuqtai nazarlarni aks ettiruvchi quyidagi umumlashmalarni amalga oshirishga imkon beradi.

- 1) Ijtimoiy-madaniy kompetentlik – bu bir butunlik bo'lib, unda ijtimoiy-madaniy bilimlar o'zaro bog'liq bo'lib, tegishli lingvistik material bilan rasmiylashtirilgan va ushbu aloqaning ma'lum bir tajribasiga ega bo'lgan kommunikantlarning shaxsiy muloqoti jarayonida faoliyat ko'rsatishidir.
- 2) Ijtimoiy-madaniy kompetentlik - strategik, faoliyat, kognitiv, tub va affektiv kabi tarkibiy qismlarning o'zaro bog'liqligi va o'zaro aloqadorligi.
- 3) Ijtimoiy-madaniy kompetentlik uning tuzilishida sotsiolingvistik, madaniy tadqiqotlar va lingvo-madaniy kompetensiyalarni o'z ichiga oladi.

Bunday turli yondashuvlar va nuqtai nazarlar ma'lum metodologik muammolarni hal qilishda spetsifikatsiyani talab qiladi. O'rganilayotgan muammoning bu jihati - xususan, ijtimoiy-madaniy kompetensiya tarkibiy qismlarining xususiyatlarini batafsil ko'rib chiqish - ushbu dissertatsiyaning keyingi qismiga bag'ishlangan.

Adabiyotlar:

1. Musurmonova O. Pedagogik texnologiyalar – ta'lim samaradorligi omili. Monografiya. – T.: Yoshlar nashriyot uyi, 2020. – 184 b.
2. Караулов, Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М.: КомКнига, 2006. – 261 с.
3. Андреев, А. В. Знание или компетенция? / А. В. Андреев // Высшее образование в России. – 2005. – № 5 – С. 3-11.
4. Елизарова, Г. В. О природе социокультурной компетенции [Текст] // Слово, предложение и текст как интерпретирующие системы. Studia Linguistica 8. СПб.: Тригон. 1998. С. 25–31.
5. Бердиева Х. Б. Развитие социокультурной компетентности у будущих учителей начальных классов // Педагогическое образование и наука. – 2020. – №. 1. – С. 128-131.

РЕЗЮМЕ

Ushbu maqolada madaniyatlararo muloqot yo'nalishidagi "ijtimoiy-madaniy kompetentlik" tushunchasiga umumiy ta'rif beriladi. Oliy ta'lim muassasi talabalarida, ularning ta'lim jarayonida qatnashishida, ularning ijtimoiy-madaniy kompetensiyasini rivojlantirish xususida fikr yuritiladi.

РЕЗЮМЕ

В данной статье дается общее определение понятия «социокультурная компетенция» в области межкультурного диалога. Рассматриваются студенты высших учебных заведений, их участие в образовании, развитие их нуждающихся и культурных компетенций.

SUMMARY

This article is devoted a general definition of the concept of "socio-cultural competence" in the field of intercultural dialogue. Students of higher educational institutions, their participation in education, the development of their needy and cultural competencies are considered.